

Evaluation of Professional Ethics and Its Facilitating Factors in Ardabil and Khalkhal Nurses in 2020

Saeedi S¹, Nami M², Aghamohammadi V³, Ebadi V², Hayati B⁴, Emami S⁵, Akhtar karim Y², Nasiri K*¹

1. Department of Surgical-Medical Nursing, Khalkhal University of Medical Sciences, Khalkhal, Iran
 2. Student Research Committee, Khalkhal University of Medical Sciences, Khalkhal, Iran
 3. Department of Nutrition, Khalkhal University of Medical Sciences, Khalkhal, Iran
 4. Department of Environment Health, Khalkhal University of Medical Sciences, Khalkhal, Iran
 5. Department of Pediatrics Nursing, Tabriz Islamic Azad University, Tabriz, Iran
- * *Corresponding author.* Tel: +989118109081, E-mail: Khadije.nasiri@yahoo.com

Received: Nov 20, 2021 Accepted: Mar 13, 2022

ABSTRACT

Background & aim: Adherence to ethical standards is an effective factor in improving the performance of nurses in providing quality care. Nursing ethics and ethical care is one of the main goals of the health care system in the world. The aim of this study was to investigate the level of professional ethics and factors related to facilitate its observance in nurses working in Ardabil and Khalkhal teaching hospitals.

Methods: The present study is a descriptive-correlation study that was conducted in 2020 on 435 nurses working in Ardabil and Khalkhal universities of medical sciences. Samples were selected by random sampling method and completed the questionnaires for ethical standards and the factors that facilitate the observance of ethical standards. Data were analyzed using SPSS 22 software by pair T test.

Results: The findings of the study showed that 59.8% of nurses had good moral performance. Also, 42.41% of nurses in dimension of responsibility, 69% in dimension of improving the quality of care and 55.9% in dimension of patient respect had good performances. Adequate scientific knowledge and awareness about nursing care with 62.8% was the most important factor facilitating ethics in nurses. The results of paired t-test showed that there was a statistically significant relationship between compliance with ethical criteria and its facilitators ($P < 0.05$).

Conclusion: The findings of the present study showed that the moral performance of nurses was good and adequate scientific knowledge and awareness about nursing care was the most important factor facilitating the observance of ethical principles in nurses. Survey the current situation and identifying the causes and factors affecting the observance of professional ethics can be considered by nursing managers in eliminating the ethical and professional shortcomings of nursing.

Keywords: Professional Ethics, Facilitating Factors, Nurses

بررسی میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای و عوامل تسهیل کننده آن در پرستاران اردبیل و خلخال در سال ۱۳۹۹

سولماز سعیدی^۱، مهران نامی^۲، وحیده آقامحمدی^۳، جواد عبادی^۴، باقر حیاتی^۵، سمیرا امامی^۶، یونس اخترکریم^۲،
خدیدجه نصیری^{۱*}

۱. گروه پرستاری داخلی- جراحی، دانشکده علوم پزشکی خلخال، خلخال، ایران

۲. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده علوم پزشکی خلخال، خلخال، ایران

۳. گروه علوم تغذیه، دانشکده علوم پزشکی خلخال، خلخال، ایران

۴. گروه بهداشت محیط، دانشکده علوم پزشکی خلخال، خلخال، ایران

۵. گروه پرستاری کودکان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، تبریز، ایران

* نویسنده مسئول. تلفن: ۰۹۱۱۸۱۰۹۰۸۱ ایمیل: Khadije.nasiri@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: رعایت موازین اخلاقی عامل موثری برای بهتر شدن عملکرد پرستار در ارائه مراقبت با کیفیت می‌باشد. عمل به اخلاقیات پرستاری و ارائه مراقبت اخلاقی، یکی از اهداف اصلی نظام ارائه خدمات سلامت است. مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان رعایت اخلاق حرفه ای و عوامل تسهیل کننده آن در پرستاران بیمارستان‌های آموزشی اردبیل و خلخال انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی- تحلیلی است که در سال ۱۳۹۹ روی ۴۳۵ نفر از پرستاران بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی اردبیل و دانشکده علوم پزشکی خلخال انجام شد. نمونه‌ها به روش نمونه گیری تصادفی انتخاب و پرسشنامه‌های رعایت معیارهای اخلاقی و عوامل تسهیل کننده رعایت معیارهای اخلاقی را تکمیل کردند. داده‌ها بعد از جمع آوری با استفاده از نرم افزار SPSS-22 و با آزمون تی زوجی تجزیه و تحلیل شد.

یافته‌ها: یافته‌های مطالعه نشان داد که ۵۹/۸ درصد از پرستاران از نظر عملکرد اخلاقی در وضعیت مطلوب قرار داشتند. همچنین ۴۲/۴۱ درصد در بعد مسئولیت پذیری، ۶۹ درصد در بعد ارتقاء کیفیت مراقبت و ۵۵/۹ درصد در بعد احترام به بیمار، عملکرد مطلوبی داشتند. دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت‌های پرستاری با ۶۲/۸ درصد مهمترین عامل تسهیل کننده رعایت اصول اخلاقی در پرستاران بود. نتایج آزمون تی زوجی نشان داد که بین رعایت معیارهای اخلاقی و عوامل تسهیل کننده آن، ارتباط آماری معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/05$).

نتیجه گیری: یافته‌های مطالعه حاضر نشان داد که وضعیت عملکرد اخلاقی پرستاران در حد مطلوب بوده و دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت‌های پرستاری، مهمترین عامل تسهیل کننده رعایت اصول اخلاقی در پرستاران می‌باشد. بررسی وضع موجود و شناسایی علل و عوامل تاثیرگذار بر رعایت اخلاق حرفه ای می‌تواند در رفع کاستی‌های اخلاقی و حرفه ای پرستاری مد نظر مدیران پرستاری قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: اخلاق حرفه ای، عوامل تسهیل کننده، پرستاران

دریافت: ۱۴۰۰/۰۸/۲۹ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۲

مقدمه

رویکرد اخلاق‌مداری در حرف مرتبط با انسان از جمله پرستاری جهت ارائه خدمات به انسان موثر است. مراقبت بهداشتی بطور کلی و حرفه‌ای نیاز به پایه قوی اخلاقی دارد (۱). در واقع اخلاق حرفه‌ای مجموعه‌ای از اصول و استانداردها است که رفتار افراد را در محیط کار تعیین می‌کند (۲). به بیانی دیگر اخلاق حرفه‌ای نشان‌دهنده مجموعه قوانین و فضایل اخلاقی است که برای وجود و تداوم هر حرفه‌ای ضروری است (۳). در میان رشته‌های مرتبط با بهداشت و درمان، حرفه پرستاری یکی از رشته‌هایی است که به دلیل ارتباط طولانی با بیماران، با موضوع اخلاق گره خورده است (۴)، لذا عمل به اخلاقیات پرستاری و ارائه مراقبت اخلاقی یکی از اهداف اصلی نظام ارائه خدمات سلامت در دنیا است (۵). پرستاران متعهد از نظر اخلاقی نه تنها در مقابل بیماران بلکه در مقابل همراهان و خانواده آنها نیز خود را مسئول می‌دانند (۶). از دیگر دلایلی که باعث شده است اخلاق حرفه‌ای جایگاه خاصی در حرفه پرستاری داشته باشد، برخورد پرستاران با افرادی است که از نظر جسمی و حتی روانی دارای درجاتی از آسیب پذیری هستند. بعلاوه، اکثر بیماران آشنایی کافی با مراقبت‌های درمانی ندارند و از این نظر نیز تا حد زیادی وابسته به کارکنان درمانی می‌باشند (۷). اهمیت رعایت اخلاق در حرفه پرستاری و پیامدهای آن در محیط کار و بررسی عوامل مؤثر بر اخلاق حرفه‌ای پرستاران امری لازم و ضروری می‌باشد (۸). در پژوهش‌های مختلف نگاه‌های متفاوتی به فعالیت پرستار به ویژه در بعد اخلاقی شده است؛ برخی ارتباط همکار با بیمار، دارو دادن، رعایت حقوق بیمار، مسئولیت‌پذیری، استدلال اخلاقی و غیره را عملکرد اخلاقی تعریف نموده و مورد بررسی قرار داده‌اند؛ اما گستره اخلاق پرستاری به اندازه تمام شرح وظایف پرستاری است (۹،۷). نتایج مطالعات انجام شده در زمینه اخلاق حرفه‌ای در ایران حاکی از

ضعف عملکرد یا عملکرد اخلاقی متوسط پرستاران می‌باشد (۱۱،۱۰،۷). یافته‌های مطالعه‌ای روی پرستاران شاغل در بیمارستان‌های همدان نشان داد که اکثریت پرستاران در رعایت اخلاق حرفه‌ای، عملکرد متوسطی داشتند (۱۲). مطالعه جعفری نیز نشان داد که عملکرد پرستاران شیراز در اخلاق حرفه‌ای ضعیف بوده و پرستاران توانایی بکارگیری دانش اخلاقی در محیط بالینی را ندارند (۱۰). بررسی عوامل تسهیل‌کننده رعایت اخلاق حرفه‌ای توسط پرستاران در ابعاد فردی و بیماران می‌تواند اطلاعات مفیدی در جهت رعایت هر چه بهتر معیارهای اخلاقی پرستاران فراهم کند (۸). نتایج مطالعه طاهری و همکاران که در دانشگاه علوم پزشکی جهرم انجام شد، نشان داد که مهمترین عامل تسهیل‌کننده اخلاقی در بعد فردی مربوط به «توانایی تفکر انتقادی و توان تصمیم‌گیری صحیح در موقعیت‌های چالش برانگیز اخلاقی» و در بعد بیماران نیز مربوط به «رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری» می‌باشد (۸). بنابراین با توجه به اهمیت مساله اخلاق پرستاری و تاثیر آن بر کیفیت ارائه خدمات در پرستاران به عنوان اصلی‌ترین گروه ارائه‌دهنده خدمات بهداشتی درمانی و نبود مطالعه‌ای در سطح استان اردبیل که عملکرد اخلاقی پرستاران را مورد بررسی قرار دهد؛ مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای و عوامل تسهیل‌کننده آن در پرستاران بیمارستان‌های آموزشی اردبیل و خلخال در سال ۱۳۹۹ انجام شد.

روش کار

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی تحلیلی بود که از فروردین تا آبان ماه سال ۱۳۹۹ انجام شد. جامعه آماری کلیه پرستاران شاغل در مراکز آموزشی درمانی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل (۱۲۰۰ نفر) و دانشکده علوم پزشکی خلخال (۱۵۰ نفر) بود که از بین آنها تعداد ۴۵۰ نفر بر اساس مطالعه دهقانی و همکاران و با استفاده از فرمول کوهن، با

در نظر گرفتن $SD = 14/36$ و افت ۲۰ درصدی نمونه‌ها، انتخاب شدند (۱۴). بر اساس حجم نمونه بدست آمده با توجه به تعداد پرستاران شاغل در هریک از بیمارستان‌ها ۱۰۰ نفر از بیمارستان امام خمینی (ره) اردبیل، ۷۵ نفر از هر کدام از بیمارستان‌های فاطمی، علوی، بوعلی و امام رضا (ع) اردبیل و در نهایت ۵۰ نفر از پرستاران شاغل در تنها بیمارستان خلخال به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. معیارهای ورود به مطالعه تمام پرستاران با مدرک کارشناسی شاغل در بیمارستان‌های فوق که حداقل یک سال سابقه کار داشته باشند و معیار خروج از مطالعه عدم تمایل به شرکت در مطالعه بود.

روش کار به این صورت بود که محقق پس از کسب اجازه از مدیریت بیمارستان و پس از توضیح اهداف پژوهش و کسب رضایت آگاهانه از پرستاران، نمونه‌ها را انتخاب می‌کرد. مراجعه به بیمارستان‌ها توسط پژوهشگر در ابتدای هر سه شیفت صبح، عصر و شب انجام شد بدین صورت که در ابتدای هر شیفت پرسشنامه‌ها به پرستاران تحویل داده شد و در انتهای شیفت، اخذ گردید. ۱۵ پرسشنامه به دلیل تکمیل ناقص از مطالعه خارج شدند.

ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه سه قسمتی بود که قسمت اول آن مربوط به مشخصات فردی- اجتماعی شرکت‌کنندگان، قسمت دوم مربوط به پرسشنامه میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در پرستاران و قسمت سوم، پرسشنامه مربوط به فاکتورهای مرتبط با پرستاران و بیماران در تحصیل رعایت اخلاق حرفه‌ای بود. پرسشنامه میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در پرستاران توسط دهقانی (۱۳۹۰) تهیه شده و حاوی ۳۱ گویه با طرح لیکرت ۵ گزینه ای است که به صورت همیشه با نمره ۴، اغلب با نمره ۳، گاهی اوقات با نمره ۲، بندرت با نمره ۱ و هرگز با نمره صفر، نمره‌دهی می‌شود. این پرسشنامه سه بعد مسئولیت‌پذیری، ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار و

احترام به بیمار را توسط پرستاران مورد بررسی قرار می‌دهد. برای تحلیل یافته‌های پژوهش مجموع نمره کمتر از ۶۲ به عنوان عملکرد نامطلوب، نمره بین ۶۲-۹۳ به عنوان عملکرد نسبتاً مطلوب و نمره بین ۹۴-۱۲۴ به عنوان عملکرد مطلوب در نظر گرفته می‌شود. روایی این پرسشنامه در مطالعه دهقانی توسط ۱۰ نفر از اساتید و دانشجویان دکتری تخصصی پرستاری دانشگاه تربیت مدرس بررسی و مورد تایید قرار گرفته است. همچنین پایایی ابزار با روش همگنی درونی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۴، در بعد مسئولیت‌پذیری ۰/۸۹، در بعد ارتقای کیفیت مراقبت از بیمار ۰/۹۲ و در بعد احترام به بیمار، ۰/۹۶ محاسبه گردیده است (۱۳). در مطالعه حاضر نیز پایایی به روش آلفای کرونباخ، ۰/۹۵ محاسبه شد.

پرسشنامه مربوط به فاکتورهای مرتبط با پرستاران و بیماران در تحصیل رعایت اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران توسط طاهری و همکاران طراحی شده و روایی آن با استفاده از نظرات ۱۰ نفر از اساتید علوم پزشکی جهرم تایید شده است. همچنین پایایی ابزار از طریق همسانی درونی و ضریب آلفای کرونباخ، ۰/۹۳ محاسبه و تایید شده (۸) و شامل ۱۷ سوال است که دیدگاه پرستاران را از سه هر یک از عوامل تسهیل‌کننده رعایت اخلاق حرفه‌ای در ابعاد فردی پرستاران (۹ سوال) و ابعاد مربوط به بیماران (۸ سوال) توسط یک مقیاس لیکرت ۳ درجه ای (زیاد، متوسط و کم) می‌سنجد. هر کدام از عوامل ۱۷ گانه بر اساس فراوانی در ۳ مقیاس کم، متوسط و زیاد به طور جداگانه رتبه‌بندی شده و بعنوان مهمترین عامل تسهیل‌کننده اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران مشخص می‌شود. بنابراین در این ابزار نقطه برش تعیین نشده است.

داده‌ها پس از جمع‌آوری در نرم افزار SPSS-22 تجزیه و تحلیل شد. در ابتدا با استفاده از شاخص‌های توصیفی نظیر میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد

فراوانی، نمره میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای و عوامل تسهیل‌کننده رعایت اخلاق حرفه‌ای تعیین گردید. سپس جهت تعیین ارتباط بین متغیرهای پژوهش از آزمون آماری نظیر تی زوجی استفاده شد. سطح معنی‌داری این آزمون کمتر از ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

میانگین سن شرکت‌کنندگان در مطالعه $34/14 \pm 6/88$ و میانگین سابقه کاری شرکت‌کنندگان $8/73 \pm 6/16$ سال بود. اکثر شرکت‌کنندگان زن (۸۰٪) و متأهل (۷۴/۹٪) بودند. مشخصات دموگرافیک پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه در جدول ۱ آورده شده است.

میانگین نمره کل عملکرد اخلاقی پرستاران $10/89 \pm 10/8$ بود. ۵۹/۸ درصد از پرستاران عملکرد اخلاقی مطلوب داشتند. همچنین ۴۲/۴۱ درصد در بعد مسئولیت‌پذیری، ۶۹ درصد در بعد ارتقاء کیفیت مراقبت و ۵۵/۹ درصد از پرستاران در بعد احترام به بیمار از عملکرد اخلاقی مطلوبی برخوردار بودند (جدول ۲).

جدول ۱. مشخصات دموگرافیک پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه

متغیر	گروه	تعداد (درصد)
جنس	مرد	۶۹ (۲۲)
	زن	۳۴۸ (۸۰)
وضعیت تاهل	متاهل	۳۹۳ (۹۰/۱۵)
	مجرد	۴۲ (۹/۶۵)
نوبت کاری	شیفت در گردش	۳۸۳ (۸۸/۱)
	صبح ثابت	۵۲ (۱۱/۹)
وضعیت استخدامی	رسمی	۱۲۸ (۲۹/۴)
	پیمانی	۲۰۱ (۴۶/۲۰)
	طرحی	۱۰۶ (۲۴/۴)
تحصیلات	ارشد و بالاتر	۸۳ (۱۹/۱)
	لیسانس	۳۵۲ (۸۰/۹۱)
سمت	سوپروایزر و مترون	۱۰ (۲/۳)
	سرپرستار	۲۳ (۵/۳)
	پرستار	۴۰۲ (۹۲/۴)
بخش	داخلی	۱۲۰ (۲۷/۵)
	جراحی	۱۲۰ (۲۷/۵)
	ویژه	۷۰ (۱۶/۲)
	اطفال و نوزادان	۵۵ (۱۲/۶)
	اورژانس	۷۰ (۱۶/۲)

جدول ۲. فراوانی و میانگین نمرات عملکرد اخلاقی و ابعاد آن در پرستاران شرکت‌کننده در مطالعه

نمره کل	احترام به بیمار	ارتقاء کیفیت مراقبت از بیمار	مسئولیت‌پذیری	ابعاد عملکرد اخلاقی	
				عملکرد اخلاقی	نامطلوب
تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۶۵ (۱۶)	۴۴ (۱۰)	۳۲ (۷/۳۶)	۱۱۲ (۲۵/۷۴)	نامطلوب	
۱۰۵ (۲۴/۲)	۱۴۸ (۳۴/۱)	۱۰۵ (۲۴/۱۴)	۳۵ (۸/۰۶)	متوسط	
۲۶۰ (۵۹/۸)	۲۴۳ (۵۵/۹)	۲۹۸ (۶۹)	۲۲۸ (۴۲/۴۱)	مطلوب	
$75/08 \pm 10/89$	$33/84 \pm 5/86$	$24/54 \pm 3/35$	$17/08 \pm 3/85$	میانگین	

اخلاق بود. در میان عوامل مربوط به بیماران نیز آیت «آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان و دارو» با ۵۱ درصد مهمترین عامل و «ملیت و مذهب» با ۳۷/۷ درصد کم‌اهمیت‌ترین عامل تسهیل‌گر رعایت اخلاق پرستاری بود (جدول ۳).

در میان عوامل فردی «دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت‌های پرستاری» با ۶۲/۸ درصد مهمترین عامل تسهیل‌کننده رعایت اخلاق در پرستاران و «توانایی تفکر انتقادی و یا توان تصمیم‌گیری و قضاوت صحیح در موقعیت‌های چالش‌برانگیز اخلاقی» با ۸/۷۳ درصد کم‌اهمیت‌ترین عامل فردی موثر در رعایت

جدول ۳. فراوانی عوامل تسهیل کننده رعایت معیارهای اخلاقی از دیدگاه پرستاران شرکت کننده در مطالعه

ابعاد	ردیف	عوامل	کم تعداد (درصد)	متوسط تعداد (درصد)	زیاد تعداد (درصد)
فردی	۱	نگرش مثبت پرستاران نسبت به اخلاق حرفه‌ای	۷۰ (۱۶/۱)	۱۳۲ (۳۰/۳۴)	۲۱۳ (۴۸/۹۵)
	۲	انگیزه و علاقه کافی پرسنل پرستاری به حرفه خود	۷۵ (۱۷/۲۴)	۱۴۴ (۳۳/۱۰)	۲۱۶ (۴۹/۶۶)
	۳	راضی بودن نیازهای پایه‌ی پرسنل مانند: کفایت درآمد یا استراحت	۱۰۳ (۲۳/۶۷)	۱۴۴ (۳۳/۱۰)	۱۸۸ (۴۳/۲۳)
	۴	رضایتمندی از بخش محل خدمت	۱۰۱ (۲۳/۲۱)	۱۵۹ (۳۶/۵۵)	۱۷۵ (۴۰/۲۴)
	۵	وجود ارتباط مناسب فردی میان همکاران و سایر گروه درمان	۸۳ (۱۹/۱)	۱۴۷ (۳۳/۸)	۲۰۵ (۴۷/۱)
	۶	توانایی تفکر انتقادی ویا توان تصمیم‌گیری و قضاوت صحیح در موقعیت‌های چالش برانگیز اخلاقی	۳۸ (۸/۷۳)	۲۰۵ (۴۷/۱۲)	۱۹۲ (۴۴/۱۵)
	۷	دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت‌های پرستاری	۴۰ (۹/۱۰)	۱۲۲ (۲۸/۱۰)	۲۷۳ (۶۲/۸)
	۸	کافی بودن مهارت‌های فنی و توانمندی‌های عملی پرستار	۵۲ (۱۱/۱۰)	۱۲۸ (۲۹/۴۲)	۲۵۳ (۵۸/۱۹)
	۹	قوی بودن مبانی دینی و اعتقادی پرستاران در راستای انجام وظایف حرفه‌ای و انسانی	۶۶ (۱۵/۱۷)	۱۲۹ (۲۹/۶۵)	۲۴۰ (۵۵/۱۸)
همکاران	۱۰	آگاهی بیماران و همراهان ایشان از حیطه وظایف پرستاری	۸۳ (۱۹/۱)	۱۷۳ (۳۹/۸)	۱۷۹ (۴۱/۱)
	۱۱	آگاهی بیماران از تشخیص، درمان و پیش‌آگهی بیماری خود	۸۲ (۱۸/۸۵)	۱۸۸ (۴۳/۲۱)	۱۶۵ (۳۷/۹۶)
	۱۲	آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان، دارودرمانی	۵۶ (۱۲/۹)	۱۵۷ (۳۶/۱)	۲۲۲ (۵۱)
	۱۳	رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری	۶۷ (۱۵/۴)	۱۵۷ (۳۶/۱۰)	۲۱۱ (۴۸/۶)
	۱۴	رفتار مناسب همراهان بیمار با پرسنل پرستاری	۱۰۶ (۲۴/۳۶)	۱۶۹ (۳۸/۸۴)	۱۶۰ (۳۷/۰)
	۱۵	ملیت یا مذهب بیماران	۱۶۴ (۳۷/۷)	۱۸۱ (۴۱/۶)	۹۰ (۲۰/۷)
	۱۶	وضعیت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی بیماران	۱۶۰ (۳۶/۷۸)	۱۷۳ (۳۹/۷۷)	۱۰۲ (۲۳/۴۵)
	۱۷	توقعات به جای بیماران و همراهان ایشان از پرسنل پرستاری	۱۲۶ (۲۸/۱۰)	۱۵۶ (۳۵/۸۶)	۱۵۳ (۳۵/۱۴)

نتایج آزمون تی زوجی نشان داد که بین رعایت معیارهای اخلاقی و عوامل تسهیل کننده آن ارتباط آماری معنی‌داری وجود دارد ($p < 0/05$) و عوامل فردی بیشترین ارتباط را در رعایت اخلاق حرفه‌ای داشتند. همچنین نتایج مربوط به بررسی ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک با نمره رعایت اخلاق حرفه‌ای نشان داد که بر اساس آزمون آماری تی مستقل، تنها بین جنسیت با میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در پرستاران، ارتباط آماری معنی‌داری وجود داشت ($p < 0/05$)، بطوری که نمره رعایت اخلاق حرفه‌ای در پرستاران زن بیشتر از مردان دیده شد.

بحث

مطالعه حاضر با هدف تعیین میزان و عوامل تسهیل گر رعایت اخلاق حرفه‌ای در پرستاران شاغل در بیمارستان‌های آموزشی شهرهای اردبیل و خلخال در

سال ۱۳۹۹ انجام شد. یافته‌ها نشان داد که اکثر پرستاران شرکت کننده در مطالعه در تمام ابعاد معیارهای اخلاقی و نمره کل، عملکرد اخلاقی مطلوبی داشتند. در همین راستا در مطالعه‌ای که توسط دهقانی و همکاران در سال ۱۳۹۵ در جهرم انجام شده، ۷۰ درصد از پرستاران در رعایت معیارهای اخلاقی، عملکرد مطلوبی داشتند که این مقدار بیشتر از میزان به‌دست آمده در مطالعه حاضر می‌باشد (۱۳). همچنین در دیگر مطالعه دهقانی و همکاران که در تهران انجام شد، بیشتر پرستاران در رعایت معیارهای اخلاقی و تمام ابعاد آن از عملکرد مطلوبی برخوردار بودند (۱۴) که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد. با این حال، در مطالعات قبادی‌فر و همکاران در جهرم، و باقری و همکاران در یزد، میزان رعایت معیارهای اخلاقی توسط پرستاران در حد متوسط گزارش گردید (۱۶، ۱۵). اگرچه نتایج مطالعات

مختلف انجام شده کاملاً منطبق با نتایج مطالعه حاضر نمی‌باشد که می‌توان علت آن را تنوع جو سازمانی و فرهنگ سازمانی در بیمارستان‌ها و یا تنوع ابزار مورد استفاده در مطالعات دانست اما نتایج اکثریت مطالعات، حاکی از رضایت پرستاران از عملکرد خود در رعایت معیارهای اخلاقی است. یکی از جنبه‌های مهم رعایت معیارهای اخلاقی، احترام به بیمار می‌باشد که در مطالعه حاضر میزان رعایت آن توسط ۵۵/۹ درصد از پرستاران مطلوب می‌باشد که با یافته‌های دهقانی و همکاران (۱۴) هم‌راستا و با نتایج مطالعه بادیه‌پیمای جهرمی همخوانی ندارد (۱۷). در خصوص احترام به بیمار پرستاران می‌بایست در کنار حفظ و ارتقاء سلامتی به حقوق انسانی افراد نیز توجه نمایند، این موضوع به‌ویژه در افرادی که توان ذهنی لازم جهت تصمیم‌گیری فرآیند درمان ندارند، ضروری‌تر است (۱۸).

در خصوص عوامل تسهیل‌کننده رعایت معیارهای اخلاقی از دیدگاه پرستاران نتایج نشان داد که عوامل فردی بیشتر از عوامل مربوط به بیماران، تسهیل‌کننده معیارهای اخلاقی در پرستاران می‌باشند. همچنین مهمترین عامل فردی تسهیل‌گر رعایت اخلاق در پرستاران مربوط به «دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت‌های پرستاری» و مهمترین عامل تسهیل‌گر مربوط به بیماران «آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان، دارو» بود. در مطالعه طاهری و همکاران مهمترین عامل فردی تسهیل‌گر رعایت اخلاق در پرستاران «توانایی تفکر انتقادی و یا توان تصمیم‌گیری و قضاوت صحیح در موقعیت‌های چالش برانگیز اخلاقی» و مهمترین عامل تسهیل‌گر مربوط به بیماران «رفتار مناسب بیماران با پرسنل پرستاری» بود که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی ندارد (۸). نتایج مطالعه جعفری نعل اشکنانی در اهواز نشان داد که از دیدگاه پرستاران، عوامل تسهیل‌کننده رعایت اخلاق در بعد فردی «وجود ارتباط مناسب بین همکاران و سایر

تیم درمان» و در بعد بیماران «رفتار مناسب بیماران با کارکنان پرستاری» می‌باشد که با بخشی از یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۹). با توجه به ابزار مشترک هر دو مطالعه دلیل این اختلاف را می‌توان به فرهنگ اخلاقی و حرفه‌ای حاکم بر دو جامعه آماری نسبت داد. بیماران و همراهان بیشتر تحت تأثیر کیفیت ارائه خدمات و رفتارهای اخلاقی پرستاران قرار می‌گیرند. همراهان بیمار قادر هستند از طریق انتقال احساس رضایت خود از خدمات درمانی و امکانات موجود، رضایت بیماران از مراقبت پرستاران را تحت تأثیر قرار دهند (۶). در بررسی‌هایی که انجمن پرستاران آمریکا انجام داده است مشخص شد پرستاران معتقدند در محیط کاری‌شان موانعی برای عملکرد اخلاقی وجود دارد که توانایی آنها را برای فراهم کردن مراقبت شایسته و همدلانه مختل می‌کند. از دیدگاه آنها کمبود کارکنان پرستاری، حجم کاری بالا، زمان ناکافی، بی‌توجهی به توانایی و مهارت پرسنل حین تقسیم کار، محدودیت‌های مالی و سازمانی از موانع مهم رعایت‌نکردن اخلاق حرفه‌ای بوده و برای آنها سخت است که عملکرد و تصمیم‌گیری‌های مبتنی بر اخلاق را اولویتی در عملکرد مراقبتی روزانه قرار دهند (۲۰). از محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به جمع‌آوری داده‌ها به روش خودگزارشی اشاره کرد. لذا پیشنهاد می‌شود مطالعات بیشتر و با روش‌های کیفی یا مشاهده‌ای صورت گیرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های مطالعه حاضر وضعیت رعایت معیارهای اخلاقی از دیدگاه پرستاران، مطلوب بود. همچنین مهمترین تسهیل‌کننده فردی رعایت معیارهای اخلاقی «دانش و آگاهی علمی کافی در مورد مراقبت‌های پرستاری» و تسهیل‌کننده مربوط به بیماران «آشنا بودن بیماران با زمان و چگونگی ارائه خدمات پرستاری از قبیل پانسمان، دارو» شناخته

کد اخلاق IR.KHALUMS.REC.1399.007
می باشد. بدینوسیله پژوهشگران از کلیه پرستاران
شرکت کننده در مطالعه تقدیر و تشکر می نمایند.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله اذعان می دارند که هیچگونه تضاد
منافی در این مورد وجود ندارد.

شدند. بررسی وضع موجود و شناسایی علل و عوامل
تأثیر گذار بر رعایت اخلاق حرفه ای می تواند در رفع
کاستی های اخلاقی و حرفه ای پرستاری مد نظر
مدیران پرستاری قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر حاصل طرح تحقیقاتی مصوب کمیته
تحقیقات دانشجویی دانشکده علوم پزشکی خلخال با

References

- 1- Stolt M, Leino-Kilpi H, Ruokonen M, Repo H, Suhonen R. Ethics interventions for healthcare professionals and students: a systematic review. *Nursing Ethics*. 2018; 25(2):133-52.
- 2- Arasteh H, Jahed H. Observing ethics in universities and higher education centers: an alternative for improving behaviors. *Science Cultivation*. 2011;1(2):31-40 [Persian].
- 3- Salehi T. The relationship between professional ethics of auditor and audit quality. *Ethics in Science and Technology*. 2017;11(3):77-86 [Persian].
- 4- Aitamaa E, Leino-Kilpi H, Iltanen S, Suhonen R. Ethical problems in nursing management: the views of nurse managers. *Nursing Ethics*. 2016;23(6):646-58.
- 5- Afshar L, Joolae S, Vaskouei K, Bagheri A. Nursing ethics priorities from nurse's aspects: a national study. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2013;6(3):54-56 [Persian].
- 6- Nikkhahfarkhani Z, Rahimniya F, Kazemi M, Shirazi A. An analysis of nurses' ethical behavior toward persons accompanying a patient based on the theory of virtue ethics. *Journal of Qualitative Research in Health Science*. 2015;3(4):363-76.
- 7- Khalili A, pour Behzad H, Almasi S, Alimohammadi N, Zoladl M, Horyat FE. Nursing professional ethics education using a superior method: lecture or multimedia. *Journal of Research in Medical and Dental Sciences*. 2017;5(2):61-66 [Persian].
- 8- Taheri L, Dehghani A, Eslami Akbar R. Factors related to facilitate complying nursing professional ethics: a descriptive study. *Journal of Education & Nursing*. 2015;4(1):51-57 [Persian].
- 9- Nordström K, Wangmo T. Caring for elder patients: mutual vulnerabilities in professional ethics. *Nursing Ethics*. 2018;25(8):1004-16.
- 10- Jafari H, Khatony A, Abdi A, Jafari F. Nursing and midwifery students' attitudes towards principles of medical ethics in Kermanshah, Iran. *BMC Medical Ethics*. 2019;1;20(1):26.
- 11- Nouhi S, Ghana S, Jouybari L, Kalantari S. Evaluating attitudes and performance of nursing students, teachers, managers towards ethics in nursing profession. *Education & Ethic in Nursing*. 2016;10;5(2):1-7 [Persian].
- 12- Kalvandi N, Gholami A, Soltanian A, Khalili A. The survey of professional ethics observance from nurses' perspective and its related factors in hamadan medical education centers. *Journal of Health Care*. 2020;22(1):75-83 [Persian].
- 13- Dehghani A, Dastpak M, Gharib A. Barriers to respect professional ethics standards in clinical care; viewpoints of nurses. *Iranian Journal of Medical Education*. 2013;13(5):421-30 [Persian].
- 14- Dehghani A, Mohammad Khan Kermanshahi S. Evaluating of compliance with professional ethical standards in nursing practice from nursing staff's viewpoints in Tehran University of Medical Sciences. *Journal of Modern Care*. 2013;9(3):208-16 [Persian].
- 15- Ghobadifar MA, Mosalanejad L. Evaluation of staff adherence to professionalism in Jahrom University of Medical Sciences. *Journal of Education and Ethics in Nursing*. 2013;2(2):1-7 [Persian].

- 16- Bagheri I, Salmani N, Mandegari Z, Fallah B, Pakcheshm B. The study of spiritual intelligence, professional ethics compliance, and their relationship among the employed nurses in Shahid Sadoughi hospital, Yazd, Iran. *Journal of Education and Ethics in Nursing*. 2019;8(1 and 2):29-37 [Persian].
- 17- Badiyepeymaie Jahromi Z, Rahmanian A, Poor Gholami F, Parandavar N. Investigating the level of compliance with professional ethics in the practice of nurses working in hospitals affiliated to Jahrom University of Medical Sciences, 2013. *Journal of Education and Ethics in Nursing*. 2015;4(2):33-39 [Persian].
- 18- Magnusson A, Högberg T, Lützn K, Severinsson E. Swedish mental health nurses' responsibility in supervised community care of persons with long term mental illness. *Nursing & Health Sciences*. 2004;6(1):19-27.
- 19- Jafari Nahl Ashkanani F, Eydivandi Z, Shafiei M, Maraghi E, MoradiKalboland M. Evaluation of the facilitating and inhibitory factors of professional ethics standards' observance in nursing care from the perspective of nurses. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2020;13(1):155-67 [Persian].
- 20- Jalali T, Abbaszade A, Borhani F, Haghdoost A. Nurses' views on ethical climate of Kerman University of Medical Sciences educational hospitals. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2011;5(17):28-44.